

Devadesáté výročí narození pastora Vladislava Santariuse

Pastor Vladislav Santarius se narodil 12.11.1915 ve Stonavě jako pátý ze šesti dětí v hornické rodině Josefa Santariuse a Zuzany rozené Mrózkové. Doma mu byla vštěpována do srdce hluboká úcta k Pánu Bohu, obětavá láska k bližním a jemný cit pro sociální spravedlnost. Stonavská škola, kterou navštěvoval v letech 1922-1927, jeho duchovní růst posílila podnícením zájmu o Písmo svaté. Později vděčně vzpomínal na učitele Kluse, který ho upoutával strhujícím podáním biblických příběhů. V té době také jako jedenáctiletý hoch pod vlivem knížky *Bez Boha na světě* od Kristíny Royové se rozhodl stát Božím sluhou a tomuto rozhodnutí zůstal věrný po celý život. Do vyšších tříd základního vzdělání nastoupil v Horní Suché. Gymnázium v Českém Těšíně navštěvoval v letech 1930-1937 a ukončil ho s vyznamenáním. Základní vzdělání získal v jazyce polském, střední v jazyce českém.

Studium evangelické teologie zahájil v roce 1937 v Bratislavě, pak v roce 1938 přešel do Varšavy a na podzim 1939 do Prahy, kde kromě teologie studoval rovněž právo až do uzavření vysokých škol v protektorátě Čechy a Morava.

Za Druhé světové války polská rodina musela opustit byt a Vladek z důvodu odmítnutí podpisu tzv. „Volkslisty“ 1.7.1940 byl zavlčen na nucené práce do Německa. Během dovolené 4.8.1940 v Dloních Bludovicích uzavřel manželský svazek s Vandou rozenou Bubikovou. V tomtéž roce získal práci ve stavební firmě v Karviné, a později až do 30.6.1946 pracoval jako dělník na dole Barbora v Karviné.

Manželka Vanda, narozena 19.12.1921 ve Stonavě, byla nejen věrnou manželkou, ale také obětavou a statečnou spolupracovnicí v Božím díle. Učila děti, doprovázela společný zpěv hrou na klavír nebo varhany, psala divadelní scénky pro mládež, malovala obrazy s biblickými verši a přijímala mnoho hostů, kteří přicházeli za manželem jako pastorem nebo vedoucím misijního hnutí. Mnoho žen k ní přicházelo na pastorační pohovor. Společně vychovali syna Česlava (1945), který je zakladatelem a ředitelem Slezské diakonie od jejího začátku v roce 1990, která navazuje na dobročinnou činnost Evangelické církve a. v. a Křesťanského společenství v Komorní Lhotce.

V důsledku války přerušené studium teologie dálkově ukončil 25.6.1946 s vynikajícím prospěchem. Později psal dizertační práci u profesora Oberuče, ale její dokončení a obhajobu mu znemožnil komunistický převrat v roce 1948 a následná čistka na fakultě. Od 1.7.1946 do 25.2.1948 pracoval jako korektor v tiskárně v Českém Těšíně. V té době pokračoval ve studiu práva na Karlově univerzitě v Praze. Vedení církve otálelo s přijetím do církevní služby z důvodu jeho pietistického přesvědčení. V přihlášce do církevní služby proto píše: „...*Před zahájením studia jsem se přihlásil u tehdejšího seniora Michejdy, což mám potvrzeno. Zdůrazňuji, že stojím na zásadách Evangelické církve augsburského vyznání, jejíž jsem členem od narození, v níž jsem byl rovněž konfirmován.*“¹

Kázat mohl v Ostravě, Golkovicích a Ruptavě, avšak stálé místo v církvi se pro něho nenašlo, jak mu to sdělil senior v dopise 20.července 1946. Teprve po urgenci žádosti Seniorátní výbor v Třinci 4.2.1948 povolává Vladislava Santariuse k vyučování náboženství ve sboru v Komorní Lhotce. S velkým nadšením se pouští do práce jako vikář v Komorní Lhotce, jak to vzpomíná ve svém deníku.² 28-30 hodin týdně vyučuje náboženství ve školách, přičemž také vede dobročinné ústavy, Betezdu a Sareptu, až do jejich zestátnění v roce 1957.

Do služby v církvi jej ordinoval senior Karel Teper 27.9.1948 v zakristii chrámu v Českém Těšíně, Na nivách. V září 1950 se stal administrátorem nově založeného sboru v Třanovicích a tam byl instalován na prvního pastora sboru 17.12.1950. Proti vlastní vůli i vůli třanovického

sboru byl dne 31.8.1953 odvolán a jmenován administrátorem sborů v Ostravě, kde sestřval do 13.2.1958, a v Bohumíně s působností do 31.1.1957. Do Třanovic se vrátil 1.2.1957, ale po 2 letech 14.2.1959 byl opět proti své vůli a navzdory protestům sboru přesunut do Stonavy. Tlak vrchnosti se stupňoval až k odnětí státního souhlasu k výkonu duchovenské služby 31.5.1963. Dva roky manuálně pracoval v Rekultivaci v Karviné. Po mnoha protestech členů církve mu byl vrácen souhlas ke službě v církvi a od 1.7.1965 se opět vrátil na ostravskou faru, kde bydlel, vedl sbor a tajně řídil misijní práci až do odchodu do důchodu 1.9.1980.

Během politického uvolnění v období Pražského jara mohl také vedle služby v ostravském sboru pracovat jako pastor v Třanovicích od 15.5.1968 do 31.3.1973, a jako administrátor do 15.9.1975, kdy byl naposledy odvolán z tohoto sboru.

Po celou dobu byl tehdejší vrchností omezován a šikanován. Nikdy nesměl zastávat vyšší postavení, než mu umožňovala funkce pastora sboru, jelikož k tomu nedostal státní souhlas, anebo mu to znemožnilo zkorumpované vedení církve. Nikdy nebyl oficiálně delegován na synod nebo církevní konferenci (kromě pastorálních konferencí), navzdory tomu měl přirozenou autoritu uvnitř církve i v sesterských církvích. Častokrát mu byl odepřen souhlas k výkonu bohoslužeb, když byl zván do jiného sboru. Nepomohly žádosti rodin, které si přály jeho službu při svatbě nebo na pohřbu blízkých příbuzných, ani oficiální žádosti farních sborů, jak o tom například svědčí dopis okresního tajemníka pro věci církevní v Karviné, pana Jaromíra Kouby, ze dne 8.7.1979.³ To vše nijak neoslabilo sílu Božího slova, které pastor zvěstoval v moci Ducha svatého na tajných shromážděních pod rouškou rodinných oslav, anebo v utajení učil na biblických školeních pro pracovníky s dětmi a mládeží a laické kazatele.

Pastor Vladislav Santarius zemřel po krátké nemoci 5.6.1989 v nemocnici v Havířově. Zanedlouho 15.12.1989 jej následovala domů k nebeskému Otci jeho věrná manželka Vanda, která by se v den pohřbu 19.12.1989 dožila svých 68. narozenin. Oba odpočívají na hřbitově vedle evangelického kostela ve Stonavě v očekávání příchodu Pána Ježíše, kterého milovali a s nadšením mu statečně sloužili.

Bohatou činnost pastora Santariuse nelze popsat ve stručném článku. Svůj projekt evangelizační a pastorační činnosti vyjádřil ve své vizi církve *Cechy chrześcijaństwa jutra* na počátku Druhé světové války v říjnu 1939. Návrh spolupráce mezi církví, Křesťanským společenstvím a Rozhodnými křesťany shrnul v prohlášení *Projekt rozwiązania zagadnień wewnętrzno-misyjnych na Śląsku Cieszyńskim*. Své teologické postoje sepsal v brožuře *Parę skromnych uwag do problematyki Kościoła Chrystusowego w Nowym Testamencie*. V církevním tisku zanechal mnohé články, psal scénky a recitační pásma pro děti a mládež.

V *Charakteristice křesťanství zítřka* hned první věta vystihuje jasný program: „1) Obrat ke křesťanství Nového zákona.” Dále se dočteme, že základními rysy křesťanství, které má budoucnost, jsou: „2) Nový zákon je základní normou křesťanství v teorii i v praxi... 3) Hledání v evangeliích a apoštolských spisech samého Ježíše Krista bez jakýchkoliv výhrad... 4) Ježíš Kristus musí stát v centru všech teoretických i praktických záležitostí... 5) Naším Spasitelem je Ježíš Kristus vzkříšený, vítěz nad křížem a hrobem, přemožitel pekla a smrti... 6) Ústředním heslem a programem křesťanství je nový člověk, nový společenský život a nový světový řád. Jedná se o křesťanství osobní zkušenosti, přesvědčení, o trvalou proměnu člověka v soukromém i veřejném životě. Životodárná moc, která mění staré na nové, je v Ježíši Kristu. Jde o to, aby člověk a lidstvo v něm našli život a šířili ho kolem sebe... 9) Láska je největší hodnotou a vrcholem křesťanství, převyšujícím víru. Není to láska kapitulující, pasivní, náladová, mystická, ale láska tvořivá, která nemá žádný strach, nebojí se kritiky ani pravdy... 19) Křesťanství není šablonovité, musí uplatňovat nejnovější výsledky bádání.”

Písemný odkaz je velice hutný a stále živý, avšak nejdůležitější je, že za literou stojí život a to, co Duch svatý vepsal skrze zvěst pastora do lidských srdcí. Mnoho lidí dodnes vděčně vzpomíná jeho požehnanou službu. Zakládal kazatelské stanice, budoval sbory. Silně ovlivňoval misijní hnutí v Polsku a na Slovensku. Všude, kam přišel, vnášel naději a nadšení pro službu Pánu Bohu. Jeho důraz na věrnost Božímu slovu, nezbytnost spasení skrze Ježíše Krista a nový život naplněný službou v moci Ducha svatého je pro nás stále živou výzvou.

1 L.b. 230/46. Stonawa, dnia 25 czerwca 1946. Do Wydziału senioralnego Kościoła ewang. augsb. wyzn. na wsch. Śląsku, w Cz. Cieszynie... Władysław Santarius

2 SPRATEK, Daniel. „Deník mladého faráře.” In ŘÍMAN, Karel. *Pane, Ty jsi povolal...* Český Těšín, Slezská církev evangelická a.v., 2001, s. 19-22. ISBN 80-238-7873-5.

3 „Na ústní příkaz s. Kouby, okresního církevního tajemníka se neuděluje státní souhlas pro faráře V. Santariuse z Ostravy. Důvody nebyly sděleny.“ Okresní národní výbor v Karviné, odbor: referát pro věci církevní. Adr.: Stanislav Piętak, Slezská církev evang. Farní sbor Albrechtice. Karviná, 30.7.1979. (Odpověď tajemníka pro věci církevní, J. Kouby, autorovi článku na prosbu o povolení kázání V. Santariuse na Památce posvěcení chrámu v Albrechticích.)

S. Piętak